Македонски центар за меѓународна соработка

Ставови на граѓаните за решение на билатералниот спор на Македонија со Грција

Вовед

МЦМС спроведе повеќе истражувања за прашања од општествен интерес, како доверба, општествени вредности и општествена одговорност на граѓаните и за актуелни прашања, како што се ставовите за решение на билатералниот спор на Македонија со Грција.

Методологија

Прашањето е поставено во рамките на теренска анкета - лице во лице, во домаќинствата во декември 2010 г. на репрезентативен примерок од 1.050 испитаници. Популациската рамка на примерокот беше население постаро од 18 години, а критериуми за репрезентативност беа: пол, етничка припадност, возраст, место на живеење и региони.

Теренската анкетата за МЦМС ја спроведе Институтот за социолошки и правно-политички истражувања (ИСППИ).

Решение за спорот

За истражувањето на ставовите на граѓаните за прифатливо решение на спорот, од нив е побарано да изберат две најприфатливи и едно целосно неприфатливо решение од можни **пет решенија.** Можните решенија се движат од една до друга крајна позиција, односно од „прифаќање **ново име за сите употреби**“ до „Македонија не треба да прифати **никакви промени**“.

Табела 1. Преглед на употребени формулации за решенија за името

Скратена формулација во извештајот	Формулација употребена во анкетата
Ново име за сите употреби	Решение за спорот е прифаќање **ново име за сите употреби**.
Договорено име во сите меѓународни комуникации	Решение за спорот за името е употреба на **договорено име во сите меѓународни комуникации**, додека Република Македонија би било само за домашна употреба.
Договорено име во меѓународните организации	Решение за спорот за името е употреба на **договорено име во меѓународните организации** (ОН, НАТО, ЕУ и др.), додека другите земји би не условувале по сопствен избор и договор.
„Двојна формула“	Решение за спорот е употреба на името **Република Македонија во домашна и меѓународна комуникација, а Грција може да употребува друго име.**
Никаква промена	Македонија не треба да прифати **никаква промена**.

Табела 2. Прва и втора изјава за решавање на проблемот со името, која најдобро го одразува ставот на граѓаните и една изјава која најмалку го одразува нивниот став

Став	Прв најдобар	Втор најдобар	Најмалку прифатлив
Решение за спорот е прифаќање **ново име за сите употреби.**	10,5 %	10,2 %	26,9 %
Решение за спорот за името е употреба на **договорено име во сите меѓународни комуникации**, додека Република Македонија би било само за домашна употреба.	2,9 %	3,7 %	25,2 %
Решение за спорот за името е употреба на **договорено име во меѓународните организации** (ОН, НАТО, ЕУ и др.), додека другите земји би не ословувале по сопствен избор и договор.	12,3 %	11,0 %	7,6 %
Решение за спорот е употреба на името **Република Македонија во домашна и меѓународна комуникација, а Грција може да употребува друго име**.	25,0 %	31,9 %	7,4 %
Македонија не треба да прифати **никаква промена**.	48,4 %	16,1 %	15,7 %
Без одговор	1,0 %	27,0 %	17,1 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %

Еден од два граѓани е против каква било промена, еден од четири би ја прифатил „двојната формула“ и еден од четири би прифатил едно од три други решение. Најмалку прифатливи се решенијата за ново име за сите употреби или договорено име за сите меѓународни комуникации. За 15,7% од граѓаните е неприфатливо Македонија да не прифати никаква промена.

Разлики во однос на ставовите се јавуваат на етничка основа, но не и на партиска основа.

Никаква промена (60,2%) и „двојната формула“ (28,3 %) се два најприфатливи избори за етничките Македонци. **Тие заедно чинат 88,5%**. Ново име (31,3%) и договорено име во меѓународните организации (28,6%) се два најприфатливи избори за етничките Албанци. За етничките Македонци ново име за сите употреби е најмалку прифатлив избор, а за етничките Албанци најмалку прифатлив избор е никаква промена.

Табела 3. Разлики во однос на ставовите на етничка основа

	Прв најдобар		Втор најдобар		Најмалку прифатлив	
Став	Ет. Мак.	Ет. Алб.	Ет. Мак.	Ет. Алб.	Ет. Мак.	Ет. Алб.
Ново име за сите употреби	3,0 %	31,3 %	3,9 %	26,6 %	32,4 %	6,6 %
Договорено име во сите меѓународни комуникации	0,8 %	8,1 %	1,7 %	9,7 %	28,2 %	18,1 %
Договорено име во меѓународните организации	7,1 %	28,6 %	8,3 %	19,3 %	6,5 %	9,3 %
„Двојна формула“	28,3 %	15,8 %	36,3 %	17,0 %	5,4 %	14,7 %
Никаква промена	60,2 %	13,9 %	18,7 %	10,8 %	6,9 %	40,5 %
Без одговор	0,6 %	2,3 %	31,2 %	16,6 %	20,6 %	10,8 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Разликите во ставовите врз етничка основа се одразуваат на разликите врз основа на местото на живеење (рурално/урбано) и кај географските региони, како и кај симпатизерите на политички партии. Тоа влијание се должи на поголемото учество на една од двете побројни заедници (етнички Македонци и етнички Албанци) во примерокот на местото на живеење (рурално/урбано), географските региони и симпатизерите на политички партии, отколку во националниот примерок. На пример, во примерокот учеството на етничките Албанци е 24,6%, а нивното учество е повисоко во руралните подрачја (40,4%), во полошкиот регион (63,7%) и во ДУИ (91,9). Соодветно, ставовите на етничките Албанци влијаат на ставовите во руралните подрачја, полошкиот регион и ДУИ.

Табела 4. Разлики за ставовите за прв најдобар избор кај симпатизерите на политички партии

	Прв најдобар						
Став	**ВМРО-ДПМНЕ**	**СДСМ**	**ДУИ**	**ДПА**	**Нова демок.**	**Други**	**Не е симпат.**
Ново име за сите употреби	3,0 %	3,5 %	29,9 %	30,5 %	33,3 %	12,7 %	9,7 %
Договорено име во сите меѓународни комуникации	0,9 %	0,7 %	9,0 %	8,5 %	14,3 %	3,2 %	2,4 %
Договорено име во меѓународните организации	6,1 %	9,7 %	25,4 %	33,9 %	38,1 %	15,9 %	9,9 %
„Двојна формула“	23,9 %	32,6 %	16,4 %	13,6 %	14,3 %	27,0 %	26,2 %
Никаква промена	66,1 %	53,5 %	17,9 %	13,6 %	0 %	39,7 %	50,2 %
Без одговор	0 %	0 %	1,5 %	0 %	0 %	1,6 %	1,7 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Мнозинството на симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ, на СДСМ, како и на граѓаните кои не се симпатизери на политички партии се одлучиле за никакви промени како прв најдобар избор кој ги одразува нивните ставови.

Слично е во случајот на најмалку прифатливи начини на решавање, презентиран подолу.

Табела 5. Разлики за ставовите за најмалку прифатлив избор кај симпатизерите на политички партии

	Најмалку прифатлив						
Став	**ВМРО-ДПМНЕ**	**СДСМ**	**ДУИ**	**ДПА**	**Нова демок.**	**Други**	**Не е симпат.**
Ново име за сите употреби	33,0 %	33,3 %	6,0 %	11,9 %	4,8 %	28,6 %	27,5 %
Договорено име во сите меѓународни комуникации	29,6 %	28,5 %	19,4 %	22,0 %	9,5 %	27,0 %	23,8 %
Договорено име во меѓународните организации	7,0 %	8,3 %	11,9 %	6,8 %	4,8 %	1,6 %	8,2 %
„Двојна формула“	4,3 %	4,9 %	9,0 %	15,3 %	14,3 %	6,3 %	8,4 %
Никаква промена	7,4 %	7,6 %	40,3 %	37,3 %	57,1 %	20,6 %	13,5 %
Без одговор	18,7 %	17,4 %	13,4 %	6,8 %	9,5 %	15,9 %	18,7 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Прифатливост на географски одредници

Граѓаните беа прашани за прифатливоста на географските одредници, и тоа за најчесто споменуваните: северна, вардарска и горна. Исто така граѓаните се прашани за местото на одредницата во името.

За мнозинство граѓани не е прифатлива ниту една од понудените географски одредници. Во однос на ставовите се повторуваат разликите на етничка и партиска основа како на погорните прашања.

Графикон 1. Придавка или додавка на името, која е најдобра според граѓаните, доколку се постигне взаемно прифатливо решение со Грција

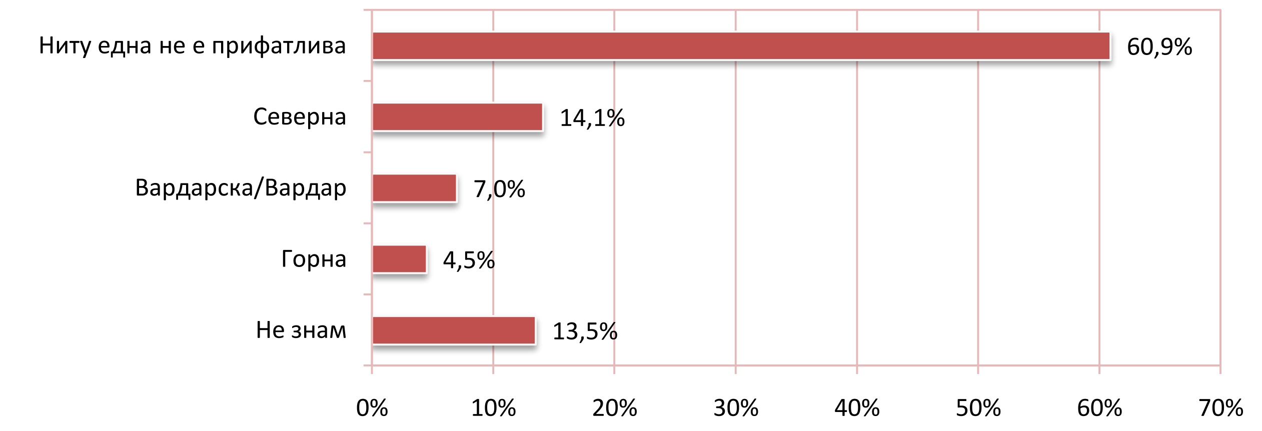

Графикон 2. Доколку се договори решение за името со Грција, кое име би било најдобро?

Одговорност за решение на спорот

Граѓаните, прашани кој е одговорен за решение на спорот, односно доколку се постигне договор кој треба да ја донесе одлуката, сметаат дека е тоа Владата на Македонија со одобрување на Собранието на Македонија (59,2 %). За одлучување слично како кај Охридскиот рамковен договор се 34,2 % од граѓаните.

Графикон 3. Доколку сте постигне договор за името со Грција, кој треба да ја донесе одлуката

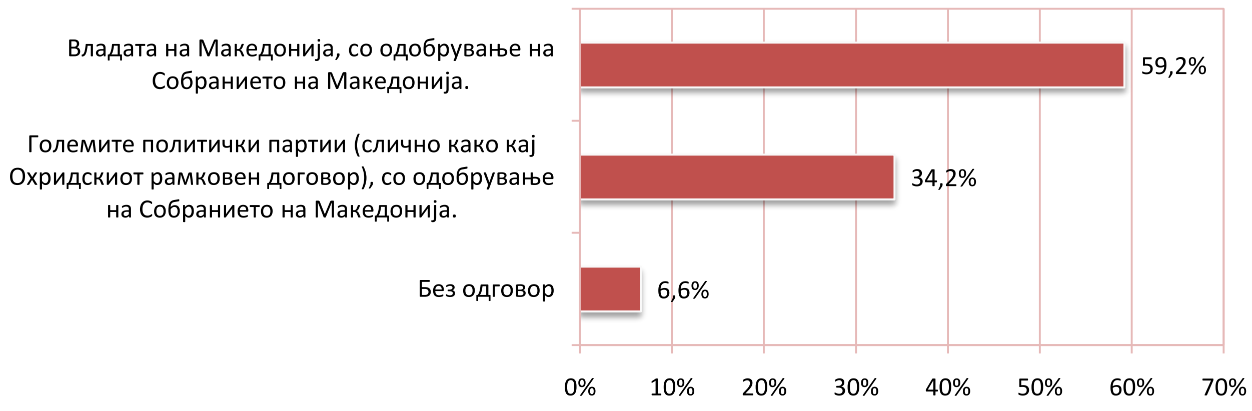

Тука ставовите на граѓаните не се разликуваат по различните социо-демографски групи, со исклучок на етничка основа и со нејзина поврзаност со место на живеење и региони, како и симпатизерство на политички партии.

Табела 6. Ставови на граѓани за тоа кој треба да ја донесе одлуката за името по етничка и партиска основа

Став	Ет. Мак.	Ет. Алб.	Не е симпат.	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА
Владата и Собранието на Македонија	61,7 %	52,1 %	58,2 %	71,3 %	52,8 %	41,8 %	52,5 %
Рамковен формат	29,7 %	45,6 %	32,0 %	22,2 %	44,4 %	55,2 %	47,5 %
Без одговор	8,6 %	2,3 %	9,9 %	6,5 %	2,8 %	3,0 %	0,0 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Мнозинство од граѓаните (54,4 %) сметаат дека е неопходен советодавен референдум, пред да се донесе одлука во Собранието.

Графикон 4. Дали пред донесување на одлуката за името во Собранието, е неопходен советодавен референдум?

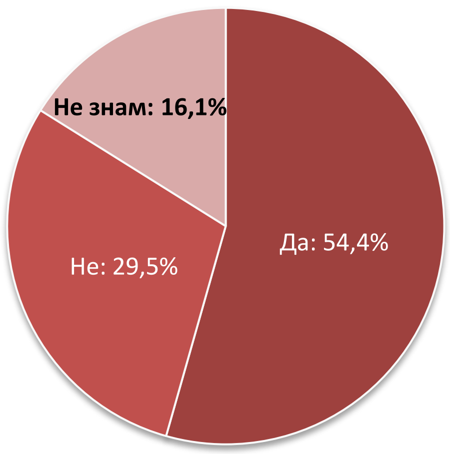

И тука ставовите на граѓаните не се разликуваат по социо-демографски основи, со исклучок на етничка основа и со нејзина поврзаност со место на живеење и региони, како и симпатизерството на политички партии. За забележување е дека **двајца од тројца етнички Македонци**, како и **еден од тројца етнички Албанци** се за одржување референдум, како и тоа дека **мнозинството и од симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ и на СДСМ, како и граѓаните кои не се симпатизери се за** одржување референдум.

Табела 7. Согласност за советодавен референдум по етничка и партиска основа

Советодавен референдум	ет. Мак	ет. Алб	Не е симпат.	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА
Да	61,7 %	34,0 %	52,4 %	72,6 %	55,6 %	31,3 %	33,9 %
Не	25,3 %	45,2 %	28,1 %	16,5 %	32,6 %	49,3 %	42,4 %
Не знам	13,0 %	20,8 %	19,5 %	10,9 %	11,8 %	19,4 %	23,7 %
Вкупно	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Уште по една основа се јавуваат разлики, а тоа е возраста. Референдумот има поголема поддршка меѓу најмладите (59,1 %), а најмала меѓу граѓаните над 65 години (46,9 %).

Заклучоци

Половина од граѓаните се против каква било промена, четвртина за „двојната формула“ и четвртина за едно од три други решенија. Најмалку прифатливи се решенијата за ново име за сите употреби или договорено име за сите меѓународни комуникации. За 15,7 % од граѓаните е неприфатливо Македонија да не прифати никаква промена.

Разлики во однос на ставовите се јавуваат на етничка основа, но не и на партиска основа. Никаква промена (60,2 %) и „двојната формула“ (28,3 %) се два најприфатливи избори за етничките Македонци. Тие заедно чинат 88,5 %. Ново име (31,3 %) и договорено име во меѓународните организации (28,6 %) се два најприфатливи избори за етничките Албанци. За етничките Македонци ново име за сите употреби е најмалку прифатлив избор, а за етничките Албанци најмалку прифатлив избор е никаква промена. Мнозинството на симпатизерите на ВМРО-ДПМНЕ, СДСМ, како и на граѓаните кои не се симпатизери на политички партии се одлучиле за никакви промени како прв најдобар избор кој ги одразува нивните ставови.

Потребна е зголемен дијалог меѓу двете најбројни заедници во Македонија. Никаква промена е прв најприфатлив избор за 60,2 % од етничките Македонци, а истиот е најмалку прифатлив за 40,5 % од етничките Албанци.

Северна, вардарска и горна – неприфатливи географски придавки/додавки за мнозинството граѓани. Во однос на ставовите, се повторуваат разликите на етничка и партиска основа.

Граѓаните кои не прифаќаат ниту една од прашаните придавки/додавки (60,9 %) се повеќе од граѓаните за кои најдобар избор е „никаква промена“ (48,4 %). Разликата може да се толкува дека за граѓаните се поприфатливи други придавки/додавки кои не се поставени во анкетата. Но, поверојатно е дека тоа е во сооднос со збирниот број на граѓани од 64,5 % на кои прв најдобар и втор најдобар избор им е „никаква промена“ или со збирниот број на граѓани од 73,4 % на кои прв најдобар избор им е „никаква промена “ и „двојната формула“.

Владата и Собранието со мандат за одлучување, а секој трет граѓанин поддржува „рамковен формат“. Постои поделеност во однос на потребата за одржување советодавен референдум меѓу граѓаните кои се за со 54,4 % и граѓаните кои се против и не знаат.